

VIII. KONFERENCE JÓDOVÝ DEFICIT A JEHO PREVENCE V ČESKÉ REPUBLICE

Meziresortní komise pro řešení jódového deficitu (MKJD) uspořádala 6. 3. 2007 v pořadí osmou konferenci, tentokrát na Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, pod záštitou hlavního hygienika ČR, ředitele Státního zdravotního ústavu (SZÚ), Společnosti hygieny a komunitní medicíny ČLS JEP a Společnosti pro výživu.

Současný stav prevence deficitu jódu v ČR shrnula předsedkyně komise MUDr. Lydie Ryšavá, Ph.D. (Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě). Připomněla poslání komise – koordinovat, řešit a předcházet důsledkům nedostatku jódu a sledovat vývoj, aby se uspokojivá saturace obyvatelstva jódem, které bylo v dosaženo, udržela a nepřešla do nadbytku ani se nevrátila k deficitu, při eventuálním poklesu zájmu o jód. Komise spolupracuje s poradní institucí WHO, International Council of Iodine Deficiency Disorders, která zhodnotila opatření realizovaná v ČR a s uspokojením označila deficit jódu v ČR za zvládnutý.

Dr. Ryšavá potom přednesla výsledky vyšetřování jodurie v r. 2005 (množství jódu vylučovaného v moči je nejčastěji užívaný ukazatel saturace) a obsahu jódu a selenu v mléce v devíti evropských zemích. Konstatovala, že dostatečná saturace byla zjištěna u téměř 85 % obyvatel. V ČR byl průměr obsahu jódu ve vyšetřených vzorcích mléka v r. 2005 nejvyšší z 9 srovnávaných evropských států – 472 µg/l.

RNDr. Řehůrková z Centra potravinových řetězců SZÚ v Brně prezentovala vývoj expozičních dávek a uvedla, že mezi nejvýznamnější expoziční zdroje patří v ČR mléko, běžné pečivo, některé druhy masných výrobků a vejce, k nejbohatším zdrojům patřily masné výrobky, instantní polévky, mléko a mléčné výrobky. Jód do nich přichází s jódovanou kuchyňskou solí, v případě vajec a mléka fortifikací krmných dávek pro hospodářská zvířata.

V referátech Dr. Ryšavé i Dr. Řehůrkové zaznělo upozornění na vzestupný trend hladin jódu v mléce a dosažení hodnot, které jsou pro saturaci obyvatelstva nadbytečné. Dr. Řehůrková citovala nařízení Evropské komise č. 1459/2005, která omezila maximální množství jódu v kompletním krmivu pro dojnice a nosnice na 5 mg/kg.

Obsah jódu v mléce byl v závěru konference široce diskutován a přijat závěr zavést v ČR účinnou regulaci jódu v kompletních krmivech pro dojnice a nosnice ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a výživy a se zemědělskou fakultou Jihočeské univerzity.

Obsahem jódu v potravinách živočišného původu se také zabývalo sdělení prof. Kursy a spol. z Jihočeské univerzity. Také tito autoři mj. dospěli k doporučení revidovat příjem jódu v krmných dávkách dojnic.

Prof. Zamrazil z Endokrinologického ústavu v Praze předložil rozsáhlý materiál o vývoji jodurie u české populace za posledních 5 let. Průměrné hodnoty se zvýšily a stoupla prevalence kategorií s nadměrným příjmem jódu. Standardní metodou měřený volum štítné žlázy ani její funkce to však neovlivnilo. Upozornil na fakt, že někteří lidé nadbytečně užívají jódové přípravky bez lékařské indikace a na možnost rizika ze zvýšeného příjmu jódu u osob s tyreoidální autoimunitou (k ověření však bude třeba další sledování).

Prof. Hníková z Kliniky dětí a dorostu Fakultní nemocnice na Královských Vinohradech v Praze informovala o výsledcích dvanáctiletého sledování saturace jódem u novorozenců. Přestože se v řešení deficitu dosáhlo zřetelného pokroku, výsledky stanovení TSH (je důležitým indikátorem saturace jódem) ukazují, že stále ještě existují v ČR místa se zvýšeným TSH u novorozenců. Jódová prevence u těhotných a kojících žen tedy dosud nedosáhla všude žádoucí úrovně.

MUDr. Musil z Centra laboratorní medicíny BioLab spol. s r. o. v Klatovech prezentoval výsledky jodurie v klinických vzorcích z let 1998–2006. Také konstatoval vzestup hladin jódu v moči a doporučil věnovat zájem nejen lidem ohroženým jodopenií, ale i patologicky zvýšeným hodnotám s nebezpečím autoimunních tyreopatií.

Vývoj jodurie v průběhu biologického monitorování v letech 1995–2005 byl předmětem sdělení Mgr. Batárie z Centra hygieny životního prostředí SZÚ v Praze. Podle těchto výsledků měla sledovaná populace v r. 2005 průměrnou hladinu jódu v moči 251 µg/l a u 35 % dospělých byla nalezena hladina přes 300 µg/l.

V diskusi k předneseným sdělením bylo řečeno, že populační řešení jódového deficitu, podobně jako mnoha jiných problémů zdravotního stavu obyvatelstva, se neobejde bez výkyvů, které oscilují od nezájmu až po nadbytečné aktivity, a konstatovalo se, jak je důležité, že v ČR existuje dobrá úroveň monitorování situace. Umožňuje reagovat na vývoj a vhodnými opatřeními ho regulovat. Podobné zkušenosti existují v mnoha státech s vyspělou úrovní veřejného zdravotnictví. Prioritou komise nyní bude zastavit vzestup a snížit obsah jódu v mléce a informovat veřejnost o neúčelnosti užívání lékařsky neindikovaných jódových doplňků.

Jaroslav Kríž, Lydie Ryšavá